

מלאכת ממחק

שבת עה ע"ב

אמר רבי אחא בר חנינא השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק. הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק.

תוספות

השף בין העמודים בשבת חייב - פירש ר"ח דשף העור על העמוד כדי להחליקו וכן משמע בירושלמי. ורש"י פירש ששף קרקעית שבין עמודי חלונות ולא נהירא.

שבת נ ע"א

בכל חפין את הכלים חוץ מכלי כסף בגרתקון, הא נתר וחול מותר. והתניא נתר וחול אסור? לא קשיא, הא רבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הא רבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר.

רש"י

גרתקון - כמין עפר שגדל בחביות של יין והוא עיקר תקון כלי כסף, וגורר אותו, שהכסף רך, והוא ממחק שהוא אב מלאכה.

שבת קכא ע"ב

אמר רב יהודה רוק דורסו לפי תומו.

רש"י

שאיין מתכוין למרח ולאשוויי גומות, דאף על גב דממילא ממרח הוא, כי לא מיכוין - שרי, משום מאיסותא.

שבת קמו ע"א

שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות, ולא יקבנה מצדה. ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעה מפני שהוא ממרח.

רש"י

שהוא ממרח - ויש כאן משום ממחק.

גמרא - מישחא : רב אסר. / ושמואל שרי. מאן דאסר גזרינן משום שעה ומאן דשרי לא גזרינן.

רש"י - מישחא - שמן עב.

ראשונים

רמב"ם הלכות שבת פרק כג

ג. אסור לסתום נקב החבית ואפילו בדבר שאינו מתמרח ואינו בא לידי סחיטה.

יא. הממרח רטיה בשבת חייב משום מוחק את העור, לפיכך אין סותמין נקב בשעה וכיוצא בה שמא ימרח ואפילו בשומן אין סותמין את הנקב גזירה משום שעה.

טור סימן שיד

אסור ליתן שעה או שמן שהוא עב בנקב החבית מפני שהוא ממרח.

בית יוסף

משמע מהכא דלא אסרינן אלא בשעה וכיוצא בו שהוא דבר המתמרח וכן בשמן עב אף על פי שאין מירוחו ניכר כל כך מכל מקום אסור כיון דשייך ביה מירוח קצת דאתי לאיחלופי בשעה אבל בשאר כל הדברים מותר לסתום החבית. ומהרמב"ם משמע שסובר שסתימת נקב החבית אסורה בכל דבר משום שהוא כבונה ואם סתמו בשעה אסור משום ממרח גם כן.

טור סימן שטז

ברוק שלפניו יכול לדרוס עליו אף על גב דממילא ממרח ומשוה גומות כיון שאינו מכוין לכך ואיכא מאיסותא וכתב הר"ם מרטנבורק שאין לשפשו ברגליו דלא קאמר אלא דורסו אבל לא לשפשף וכ"כ הרמב"ם ז"ל לא ירוק ע"ג קרקע וישוף ברגליו דלא קאמר אלא דורסו אבל מותר לדרוס רוק שעל גבי קרקע לפי תומו.

בית יוסף

נראה לי דלא שרי גבי רוק אלא במתכוין לדרסו לבד אבל לא במתכוין למרח ואף על גב דגבי נחש ועקרב התיירו אפילו במתכוין להרגם התם שאני משום דמזיקין נינהו ועוד דהתם עיקר המעשה הוא הריגת הנחש אבל הכא אין עיקר המעשה המירוח דכשידרוס עליו מבטלי מאיסותא. ולא חששו המפרשים לכתוב כן לפי שהיה דבר ברור בעיניהם.